

Погляд праз час

ПРАШУ ПРЫНЯЦЬ МЯНЕ ў РАДЫ...

— А не спалохаешся цяжасцяў? Усё зробіш, што будучы патрабаваць ад цябе камсамол, бальшавіцкая партыя? Ты ж ведаеш, Алёша, мы ныцкаў не любім...

Гэтыя словы пачуў работнік калгаса «Іскра Леніна» Віцебскага раёна, калі яго прымалі ў камсамол. Пра яго ўражанні расказвала «Чырвонка» ў 1948 годзе. Наогул, калі гарташ старыя падшыўкі, атрымліваеш уяўленне не толькі пра справы маладзёжнай арганізацыі, але і пра стаўленне да яе хлопцаў і дзяўчат. «Буду з часцю насіць імя члена ВЛКСМ», «абяцаю быць дастойным» — усё гэта не было ў той час проста фармальнымі, прыгожымі словамі. Многія верылі, што званне камсамольца яшчэ трэба заслужыць, маўляў, пакуль нечым не вызначыліся, не сталі стаханаўцам, у арганізацыю ўступаць рана.

«Калі хочаш хутчэй асвоіць сваю прафесію, прыглядайся, як працуюць камсамольцы», — гаварылі ў той час маладым. На жонным прадпрыемстве ладзіліся саборніцтвы паміж брыгадамі, і менавіта работнікі з камсамольскімі білетамі да тэрмінова выконвалі планы пяцігодка, давалі дваіныя нормы, змагаліся за прадукцыйнасць працы.

«Камсамольцы ідуць у першых радах змагароў за хутчэйшае аднаўленне і далейшае развіццё народнай гаспадаркі. Тысячы камсамольцаў сталі на рыштаванні пасля ваеннай сталінскай пяцігодкі. Звыш 30 тысяч юнакоў і дзяўчат самааддана працуюць на новабудуемых, удзельнічаюць у аднаўленні гарадоў. З іх пяць тысяч чалавек па пуцёўках камсамола будуць у Мінску трактарны і аўтамабільныя заводы. Пры актыўным удзеле камсамольцаў з руін і папярэшчаў уздымаецца сталіца нашай рэспублікі», — рапартавала «Чырвонка» напярэдадні 30-годдзя ВЛКСМ. Адно з абавязцельстваў, якія ў гэты час бяруць на сябе маладыя актывісты, — завяршыць будаўніцтва дамоў для сем'яў, што жывуць у зямлянках і на

падсяленні. Камсамольскія арганізацыі прадпрыемстваў накіроўваюць у калгасы свае маладзёжныя рабочыя брыгады. У многіх вёсках хлопцы і дзяўчаты задзейнічаны на будаўніцтве электрастанцый. Камсамольцы будуць клубы, дамы культуры, закладваюць сады.

Прадукцыя звыш планаў, праца ў пазарочны час, барацьба за ўраджай кукурузы — гэта ўсё пра камсамол Беларусі ў 50—70-я гады. «126 дзён існуе наша будоўля. 7 чэрвеня пад Палацкам на крутым беразе Заходняй Дзвіны забіты першыя калочкі будучага горада беларускіх нафтабудавікоў. І вось за гэты невялікі тэрмін вырас першы піянерны квартал жылых дамоў-інтэрнатаў», — чытаю ў нумары «ЧЗ» за 12 кастрычніка 1958 года. Так, камсамольцы ўзводзілі не толькі прамысловыя аб'екты «Нафтабуда», яны стваралі інфраструктуру, дзякуючы ім у чыстым полі вырасталі жылыя кварталы, школы, сады, бальніцы.

Горад шахцёраў таксама ствараўся маладымі, прычым на будоўлю і Салігорска, і Наваполацка прыезджалі камсамольцы з усяго Саюза. У сваю чаргу беларускія

хлопцы і дзяўчаты выбіраліся на будоўлю Маскоўскага метрапалітэна, Камсамольска-на-Амуры, Байкала-Амурскай магістралі, пакаралі цаліну ў Казахстане, праводзілі меліярацыю ў Пскоўскай вобласці.

«Заклік партыі: «Сёння працаваць лепш, чым учора, заўтра лепш, чым сёння» — вызначае цяпер сутнасць дзейнасці кожнай камсамольскай арганізацыі», — пісала «Чырвоная змена». І сапраўды, камсамол на тыхнаў на працоўныя подзвігі. Нярэдкія былі выпадкі, калі на прадпрыемствах асобныя брыгады, якія раней не спраўляліся з планами, пераіждвалі на ўчасткі, дзе працуюць перадавікі-камсамольцы. І «адстаючыя», каб уцерці нос «стаханаўцам», уключаліся ў саборніцтвы і паказвалі годныя вынікі.

Маладзё адгукаецца на ўсе буйныя падзеі і мерапрыемствы, што адбываюцца ў краіне, ладзіць камсамольскія суботнікі, удзяляе ўвагу навукова-тэхнічнай рабоце, прычым укараненні рацыяналізатарскіх прапаноў камсамольцаў даюць добрыя эканамічныя эфекты.

1978 год. Паспяхова завершаны самы працяглы на той час пілатаваны палёт, у якім удзельнічаў беларус Уладзімір Кавалёнак. Каб падтрымаць гэтую перамогу ў космасе, моладзь вёскі Белае Крупскага раёна, што на радзіме славагата земляка, стварае «Клуб юных касманаўтаў».

Ужо ў канцы 60-х адсяляюцца хутары і ідзе ўзбуйненне вёсак, а ў 70-я многія з іх наогул набываюць новае аблічча. Моладзь задзейнічана ў гэтых працэсах. «У Беларусі пачалося інтэнсіўнае будаўніцтва ўзбуйненых сельскіх населеных пунктаў, якія па характары працы іх жыхароў і сацыяльных выгодах для іх не ўступаць гораду», — расказвае «ЧЗ» у лістападзе 1978 года пра будоўлю ў палескім саўгасе «Малеч». Усе работы вядуцца па эксперыментальным праекце. Тут з'явіліся механізаваная малочнатаварная

ферма, свінагадоўчы комплекс, тэхнічныя майстэрні. Вуліца забудаваная двух- і трохпавярховымі катэджамі з кватэрамі з усімі выгодамі. Запрацавалі новая школа, Дом культуры, сталовая, гасцініца, камбінат бытавога абслугоўвання, у які, акрамя ўсяго іншага, уваходзяць швейнае атэльэ і пункт прака-ту бытавой тэхнікі.

У 80-я гады пад эгідай камсамола ствараюцца кааператывы і арганізацыя спрабуе кіраваць моладдзю, якая вучыцца «рабіць грошы». Напрыклад, у Гродне арганізаваны спецыяльны культурны цэнтр, які займаецца стварэннем гаспадарча-разліковых маладзёжных аб'яднанняў, якімі часта кіруюць выхадцы з камсамола. Ужо ў 1988 годзе ў горадзе працуе тры дзясяткі маладзёжных кавярняў, у мясцовым відэаклубе пачы-

наюць паказаваць замежныя фільмы. Праўда напачатку, баючыся негатыўнага ўплыву «заморскай» прадукцыі, «рэпертуар зацвярджаецца кампетэнтнай камісіяй».

Але ў гады перабудовы стаўленне да камсамола мяняецца. «Сёння мы гаворым пра крызіс у камсамоле, пра дэфіцыт даверу моладзі, — заяўляе праз старонкі газеты першы сакратар Магілёўскага абкама камсамола В. Чаканаў. — Цяпер нікога не выведзеш на працу пад лозунгам. Кожная ідэя, прапанаваная намі, прабуе расшыфроўкі: у імя чаго яна. Галоўнае для камсамольскіх работнікаў цяпер не слова, а сацыяльна значымая справа». Саюз моладзі спрабуе шукаць новыя шляхі работы, да яго далучаюцца воіны-інтэрнацыяналісты, па тэрыторыі ўсяго СССР ствараюцца палітычныя клубы, у тым ліку і ў Беларусі. Але нараджаюцца новыя арганізацыі і паўстае пытанне аб далейшай ролі камсамола, яго манаполіі ў кіраванні маладзёжным рухам...

Алена ДЗЯДЗЮЛЯ.

КАЛІ НАРАДЗІЎСЯ ЛКСМБ?

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

Зрэшты, аб усім па парадку... Ужо першае пакаленне камсамольцаў з гонарам прызнавала, што ў справе аб'яднання маладых людзей яны не першапраходцы. ЦК камсамола Беларусі, адзначаючы пяцігоддзе сваёй арганізацыі, канстатаваў: «Ёсць у нас свае папярэднікі — гэта тыя падлеткі, юнакі, якія ў гады да рэвалюцыі былі ўдзельнікамі сутычак, дэманстрацый, гэта тыя падлеткі, гэта тыя юнакі, якія складалі першыя юнацкія арганізацыі ў нашым краі». Але традыцыі маладзёжнага руху ў нашай краіне яшчэ больш даўнія. Розныя маладзёжныя вучнёўскія і студэнцкія арганізацыі ствараліся ў сценах Палацкага калегіума, Віленскага ўніверсітэта, Горы-Горацкага земляробчага інстытута, кадэцкіх карпусоў, якія дзейнічалі на тэрыторыі Беларусі...

Пасля грамадзянскай вайны — ліквідацыя непісьменнасці, будоўлі першых пяцігодкаў... Гераічная барацьба камсамольцаў у гады Вялікай Айчыннай вайны... Пасля Перамогі яны змянілі вінтоўкі і кулямёты на кельмы і рыдлёўкі: пачалося аднаўленне мірнага жыцця... Ударныя маладзёжныя будоўлі, засваенне цаліны, студэнцкія атрады,

ваіны... Пасля Перамогі яны змянілі вінтоўкі і кулямёты на кельмы і рыдлёўкі: пачалося аднаўленне мірнага жыцця... Ударныя маладзёжныя будоўлі, засваенне цаліны, студэнцкія атрады,

БAM... Хваля бурных перамен 1980—1990 гадоў... На змену савецкаму камсамолу прыходзіць Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі, які падхапіў і прадоўжыў найлепшыя традыцыі з мінулага сваіх папярэднікаў...

Упершыню за больш чым трыццаць гадоў калектыў аўтараў вырашыў прааналізаваць той шлях, які прайшла вядучая маладзёжная арганізацыя. Большасць з іх маюць уласны вопыт працы ў камсамоле ці БРСМ. «Хутчэй за ўсё, гэта толькі пачатак вялікай работы па асэнсаванні і аналізе гісторыі маладзёжнага руху ў нашай краіне. Наперадзе яшчэ не адна публікацыя і кніга» — абяцаюць аўтары калектыўнага выдання.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Поласіпамяці

СТАРТЫ НАДЗЕЙ НАШАГА ЮНАЦТВА

Я добра памятаю той снежны, з завірухай, марозны лютаўскі дзень у 1960 годзе, калі ўступіў у ВЛКСМ. Жаданне стаць камсамольцам было вялікае.

Я тады вучыўся ў восьмым класе Коленскай сярэдняй школы Жыт-кавіцкага раёна, мне было 15 гадоў. Нам з сябрам-аднакласнікам камітэт камсамола школы даў рэкамендацыю для ўступлення ў рады ВЛКСМ. І вось мы, зусім юныя вясковыя хлопцы, у сцюжу, завіруху амаль па снежным бездарожжы паехалі на веласіпедзе — грамадскі транспарт амаль не хадзіў — за 15 кіламетраў у Жыткавіцкі райкам камсамола. І зараз памятаю, як яго першы сакратар запыталася ў нас, як мы вучымся і паводзім сябе, які ўдзел прымаем у грамадскай рабоце і жыцці школы, якія маем даручэнні. Нас прынялі, і якая была радасць, што мы сталі камсамольцамі. І зараз захоўваю камсамольскі білет і значок як памяць аб тых часах.

Добра памятаю, як з вялікім жаданнем піянеры і камсамольцы школы, у тым ліку і я, удзельнічалі ў ваенна-спартыўных гульнях «Зарніца» і «Арляны», начавалі ў палатках, спявалі песні каля вогнішча. Прымалі ўдзел у спартландыях і «Стартах надзей», выконвалі нарматывы на значок «Гатовы да працы і абароны». Дапамагалі роднаму калгасу ва ўборцы ўраджаю. Праводзілі многа іншых цікавых мерапрыемстваў.

Лічу, што знаходжанне ў камсамоле для мяне, як і для многіх юнакоў і дзяўчат тых гадоў, было толькі станоўчым. Я аб гэтым не шкадую. Не дзеля карысці я калісьці быў камсамольцам. А яшчэ ён для мяне — гэта мая маладосць, маё першае каханне, мае школьныя і студэнцкія гады, падчас якіх я сустрэў сяброў, гэта росквіт краіны... Усё сказанае вышэй — гэта старонкі гісторыі камсамола і былой вялікай дзяржавы, і іх трэба памятаць і паважаць.

Уладзімір Міхайлавіч РУДЗІНСКІ, г. Гомель.